

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра іноземних мов

Інститут вищої освіти НАПН України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Донбаський державний педагогічний університет
Українська асоціація когнітивної лінгвістики і поетики
Всеукраїнська асоціація з мовного тестування та оцінювання

ЯКІСНА МОВНА ОСВІТА
У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ:
ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

*Матеріали I Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 листопада 2017 року)*

Суми
Сумський державний університет
2017

Необхідно, тим не менш, зазначити, що гейміфікація навчального процесу за допомогою використання сучасних технологій не повинна замінити собою живе спілкування, адже наслідком може стати концентрація уваги студентів на формі подання матеріалу, а не на його змісті.

Отже, метою інтеграції технологій у процес викладання іноземної мови є мотивування студентів, відповідність навчального процесу сучасним умовам і його оптимізація заради досягнення таких цілей як розвиток пізнавальної активності студентів, таких процесів, як сприйняття інформації, її аналіз, логічне мислення, пам'ять, уява, вдосконалення конкретних навичок, розвиток комунікативних компетенцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kukulska-Hulme A, Norris, L., Donohue J. Mobile pedagogy for English language teaching: a guide for teachers / British Council 2015, London [Electronic Resource]. – Available at: http://oro.open.ac.uk/43605/1/_userdata_documents3_lemn3_Desktop_E485%20Mobile%20pedagogy%20for%20ELT_FINAL_v2.pdf
2. Nissen E. Les spécificités des formations hybrides en langues/ Alsic [En ligne], Vol. 17 | 2014 [Electronic Resource]. – Available at: <http://alsic.revues.org/2773>

Степанов В.В.

Сумський державний університет

ІНТЕГРАТИВНА МОДЕЛЬ ВИКЛАДАННЯ ПЕРЕКЛАДУ ПРИСЛІВ'Я

Невід'ємним елементом повноцінної міжкультурної комунікації сучасної людини виступають комунікативно-прагматичні конструкції, що репрезентують у стислій повчальній формі досвід та розумну пораду в конкретній життєвій ситуації — прислів'я. Будучи об'єктом дослідження окремої науки — пареміології, — прислів'я наразі детально вивчено в онтологічному аспекті (М.А. Алефіренко, Г.Л. Пермяков, В. Мідер, Ж.В. Колоїз, Л.І. Тараненко та ін.), однак їх перекладацько-лінгводидактичний статус потребує подальших уточнень та вдосконалень. Саме в цьому полягає **актуальність** досліджуваної проблематики.

Об'єктом дослідження виступають прислів'я, **предметом та метою** — спроба розробити оптимальну модель викладання їх перекладу на базі **інтегративного підходу**. Утворена модель потенційно визнається автором універсальною, а тому може застосовуватися як для школярів, так і для студентів.

Розгляд прислів'я як лінгвістичної одиниці уможлиблює виокремлення характерних для нього рис [1, 240–251]: синтаксично членоване на блоки речення (план вираження), котре у формі смислового і інтонаційно завершеного судження (план змісту) передає прагматичну настанову. Інтерпретація вищенаведених ознак крізь призму перекладу дозволяє зробити припущення, що прислів'я охоплюють в собі структуру, зміст та прагматичні функції. Відтак, є всі підстави вважати, що прислів'я варто розуміти в термінах адекватного перекладу.

Виникає логічне питання: чи існує вже сформований інструментарій іншомовного відтворення прислів'їв? Виявляється, що так: російський перекладач В.С. Виноградов запропонував п'ять прийомів перекладу прислів'їв як предикативних фразеологічних одиниць [2, 190–193]: повний, частковий, калькований, псевдоприслівний та описовий відповідники, відмінність між якими криється у ступені відтворення вихідних образів та структури прислів'я. У свою чергу, В.Н. Комісаров сконструював загальну теорію рівнів еквівалентності як обсягу відтворення початкового змісту та комунікативного ефекту через мету комунікації, опис ситуації, спосіб опису ситуації, схожі синтаксичні структури та паралельну спільність окремих слів [3, 51–79]. Відтак, образна структура за прийомами В.С. Виноградова, а також об'єм відтворення змісту та прагматичних функцій за рівнями еквівалентності В.Н. Комісарова уможливлюють їх інтегрування для створення власної моделі навчання адекватного перекладу прислів'їв, теоретичний виклад якої репрезентується у вигляді таблиць 1 і 2:

Таблиця 1

Прийоми відтворення прислів'їв (за В.С. Виноградовим)

Приєм	Сутність
Повний відповідник	Відтворення змісту прислів'я ідентичною оригіналу образністю: <i>A baited cat may grow as fierce as a lion. — Зацькована кішка може битися, як розлючений лев.</i>
Частковий відповідник	Відтворення змісту прислів'я відмінною від оригіналу образністю: <i>A black hen lays a white egg. — Чорна корова, та молоко біле.</i>
Калькування	Відтворення прислів'я в майже дослівному вигляді: <i>A bully is always a coward. — Забіяка завжди боягуз.</i>

Псевдоприслівний відповідник	Відтворення прислів'я римо-ритмічними засобами зі збереженням або зміною образності: <i>A bad wound is cured, not a bad name. — Честь не рана: гоїтись не стане.</i>
Описовий переклад	Відтворення прислів'я шляхом розтлумачення його настанови: <i>First think then speak. — Думай, що говориш.</i>

Таблиця 2

Алгоритм визначення рівнів еквівалентності прислів'їв (за В.Н. Комісаровим)

Рівень еквівалентності	Ознаки
Перший	Відтворення настанови вихідного прислів'я із повною втратою образності (мета комунікації): <i>Better ask than go astray. — Не соромся спитати.</i>
Другий	Відтворення настанови та змісту вихідного прислів'я через відмінні від оригіналу образи (мета комунікації, опис ситуації): <i>A black hen lays a white egg. — Чорна корова, та молоко біле.</i>
Третій	Відтворення настанови та змісту вихідного прислів'я через схожі з оригіналом образи (мета комунікації, опис ситуації, спосіб опису): <i>Do not count your chickens before they are hatched. — Курчат восени лічать.</i>
Четвертий	Відтворення настанови та змісту вихідного прислів'я через схожі з оригіналом образи (мета комунікації, опис ситуації, спосіб опису) та синтаксичні структури: <i>Be swift to hear, slow to speak. — Більше слухай, а менше говори.</i>
П'ятий	Відтворення настанови та змісту вихідного прислів'я через схожі з оригіналом образи (мета комунікації, опис ситуації, спосіб опису), синтаксичні структури та словникові відповідники окремих слів: <i>Advice when most needed is least heeded. — Пораду не слухають тоді, коли вона найбільш потрібна.</i>

Комбінування двох аспектів іншомовного відтворення прислів'їв — перекладацьких прийомів та рівнів еквівалентності — уможлиблює розробку практичних вправ тренувального та контрольного характеру трьох типів: перекладацького (перекласти прислів'я за умовою), аналітичного (проаналізувати перекладене прислів'я) та перекладацько-аналітичного (перекласти й проаналізувати прислів'я).

Крім того, утворені вправи можна модифікувати мотиваційними засобами: умовою перекласти прислів'я кожним рівнем еквівалентності; другим рівнем еквівалентності або псевдоприслівним відповідником із наведенням щонайбільшого числа варіантів перекладу; відповідником із власною назвою; відповідником, автором якої є відомий діяч або дійова особа твору мистецтва тощо. Результатом такої дії є посилення креативності учнів та студентів, що поживляє їх інтерес до відтворення прислів'їв.

Приклади сконструйованих за подібними критеріями вправ наводяться у наступних таблицях:

Таблиця 3

Перекладіть прислів'я, дотримуючись кожного рівня еквівалентності та мови, зазначеної в дужках. Визначте залучений прийом перекладу

Вихідне прислів'я: <i>Actions speak louder than words</i> (укр.).		
Рівні еквівалентності	Переклад	Застосований прийом
Перший	<i>Думай, що обіцяєш.</i>	Описовий переклад
Другий	<i>На словах прудкіший куль, а насправді повний нуль.</i>	Псевдоприслівний відповідник
Третій	<i>За справу взявся — не кажи, що зламався.</i>	Псевдоприслівний відповідник
Четвертий	<i>Не словом, а ділом.</i>	Повний відповідник
П'ятий	<i>Вчинки говорять краще за слова.</i>	Калькування

Таблиця 4

Перекладіть прислів'я, застосувавши власні назви. Зазначте витриманий рівень еквівалентності та перекладацький прийом

Вихідне прислів'я	Український (російський) варіант
<i>Actions speak louder than words.</i>	<i>На словах так Лев Толстой, а на деле — никакой.</i> (2, псевдоприслівний відповідник)
<i>Better ask than go astray.</i>	<i>Язык до Києва доведе.</i> (2, частковий відповідник)
<i>Curiosity killed a cat.</i>	<i>Любопытной Варваре нос оторвали.</i> (2, псевдоприслівний відповідник)
<i>Every man has his faults.</i>	<i>В каждом Иване плюсы да изъяны.</i> (3, псевдоприслівний відповідник)

Таблиця 5

Перекладіть прислів'я, віднайшовши варіант перекладу від відомого діяча. Зазначте в дужках витриманий рівень еквівалентності та перекладацький прийом

Вихідне прислів'я	Український (російський) варіант
<i>A constant guest is never welcome.</i>	<i>Говори кратко, проси мало, уходи борзо (Петро І).</i> (2, частковий відповідник)
<i>A drowning man catches at a straw.</i>	<i>Если твоя верёвка закончилась — завяжи узел и держись (Теодор Рузвельт).</i> (2, частковий відповідник)
<i>Perseverance performs greater works than strength.</i>	<i>В мире есть две силы — меч и дух. Дух побеждает (Наполеон Бонапарт).</i> (2, частковий відповідник)

Таблиця 6

Перекладіть прислів'я, віднайшовши варіант перекладу від дійової особи або автора твору мистецтва. Зазначте в дужках витриманий рівень еквівалентності та перекладацький прийом

Вихідне прислів'я	Український (російський) варіант
<i>Accusing is proving where malice and force sit judges.</i>	Попал в яму к волку — не пытайся его укусить (Микита Голощокін, серіал «Граница. Таёжный роман»). (2, частковий відповідник)
<i>Business first, pleasure afterwards.</i>	Первым делом самолёты, ну а девушки потом (Леонід Утьосов, пісня «Первым делом самолёты»). (2, частковий відповідник)
<i>Delays are dangerous.</i>	Куй железо, не отходя от кассы (Льолік, фільм «Бриллиантовая рука»). (2, частковий відповідник)
<i>Like carpenter, like chips.</i>	Какой народ, такие и бояре (Трофім, пісня «Аристократия помойки»). (2, частковий відповідник)

Таблиця 7

Надайте якнайбільше відповідників вихідного прислів'я, залучивши відмінну від оригіналу образність

Вихідне прислів'я	Український (російський) варіант
<i>Catching fish is not the whole of fishing.</i>	Танцювати — не тільки в різні боки взятися. Співати — не тільки рот відкривати. Полювати — не тільки з рушниці стріляти. Воювати — не тільки гранати кидати. Грати на флейті — не тільки натискати й дути щосили. Літати — не тільки штурвал повертати.
<i>Geese with geese, and women with women.</i>	Гусь свинье не товарищ. Слон и муха не сойдутся по духу. Зверю и птице в друзья не годится. Вор никогда не будет сидеть в одной камере с козлом. Нам в детстве разные книжки читали. Ты не из нашей песочницы.
<i>Never offer to teach fish to swim.</i>	Не учи учёного. Не учи отца. Яйца курицу не учат. Не учи кота ловить мышей. Не учи лису, как охотиться на кур. Крестьянина не учи, как разжечь огонь в печи. Строителя ты не учи, как кладутся кирпичи.

Таблиця 8

Надайте віршовані відповідники вихідних прислів'їв, залучивши відмінну від оригіналу образність

Вихідне прислів'я	Український (російський) варіант
<i>All are not hunters that blow the horn.</i>	Чуєш мелодійний дзвін — солов'я не завжди він. Блещет камушек на глаз — не всегда он есть алмаз.
<i>Business first, pleasure afterwards.</i>	Спершу цегла і бетон, потім гра у бадмінтон. Первым делом кирпичи, а потом уж циркачи.
<i>Cooks are not to be taught in their own kitchen.</i>	Кухаря ти не повчай, як готують суп і чай. Крестьянина не учи, как разжечь огонь в печи.
<i>Do in Rome as Romans do.</i>	У кожній сім'ї закони свої. Каждая хата уставом чревата.
<i>Geese with geese, and women with women.</i>	Звіру та птиці дружить не годиться. Слон и муха не сойдутся по духу.
<i>There is more than one way to kill a cat.</i>	До мети вершини є не одна драбина. К пику цели несут не одни качели.

Таким чином, розроблена нами інтегративна модель викладання перекладу прислів'їв виявляє лінгводидактичний потенціал, а тому

може розглядатися при розробці відповідних навчальних програм у освітній сфері.

Перспективною досліджень вважаємо розробку інтегративних моделей відтворення інших мовних одиниць у англо-українському контексті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алефиренко Н.Ф. Фразеология и паремиология : учебное пособие для бакалаврского уровня филологического образования / Н.Ф. Алефиренко, Н.Н. Семенов. — Москва : Флинта : Наука, 2009. — 344 с.
2. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В.С. Виноградов. — Москва : Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. — 224 с.
3. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В.Н. Комиссаров. — Москва : Высшая школа, 1990. — 253 с.

Сусіденко Є.М., Чепелюк А.Д.
Сумський державний університет

ЕПОХА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК ПЕРЕХОДУ ДО НОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

XXI століття характеризується стрімким розвитком процесу глобалізації, що чітко відображається переважно в усіх сферах життя: політичній, економічній, соціальній, освітній тощо. Для стабільного існування та подальшого процвітання основних тенденцій кожного середовища необхідна їх синергія – одне поле діяльності не існує без іншого. Саме тому сьогодні освіта зазнає значних змін, спричинених викликами нового суспільства.

Перехід до інноваційних методів, спрямованих на репродуктивне засвоєння знань, яскраво відображає контекст сучасного реформування освіти, у якому вивчення іноземних мов посідає не останнє місце.

Комунікативний простір сьогодення вимагає відповідності стандартам освітньої глобалізації, що, у свою чергу, прискорює розвиток викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах і ВУЗах, а також його рівень. Мовне середовище XXI ст. формулює для цього нові умови та вимоги.